

POSUDEK ŠKOLITELE K OBHAJOBĚ DOKTORSKÉ DISERTACE

Školitelka: **Doc. PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.**

Doktorandka: **Mgr. VERONIKA QUINN-NOVOTNÁ**

Název práce: **World Englishes and English as a Lingua Franca: a reflection of global paradigmatic changes in the Czech republic**

Světové angličtiny a angličtina jako lingua franca: reflexe globálních paradigmatických změn v České republice

Anglicky, II díly:

- I. díl (415 stran): abstrakt, seznam zkratk a vyobrazení, vlastní práce, dvojjazyčné résumé, index, odkazy, bibliografie, webové stránky, /do str. 326/; dále 12 příloh /str. 327-415, v detailu viz obsah disertace na konci tohoto posudku/
- II. díl: dotazníky z výzkumu

FF UK Praha, květen 2012

Předložená disertace má **po stránce formální** všechny náležitosti vědecké práce k získání titulu PhD. dle požadavků FF UK včetně precizně vypracovaných Tezí /33 stran/ a rovněž včetně náležitostí v rovině etické, jimiž jsou prohlášení o samostatném zpracování, jmenovité poděkování (uváděno v pořadí autorky) školitelce, konzultantovi, pracovišti a rodině, dalším konzultantům, učitelům a studentům /600 respondentů/ a pokud možno též jmenovitě všem, kteří jakkoli umožnili vznik této práce, zprostředkovali a umožnili vědecký a pedagogický výzkum. Rovněž velmi oceňuji vysoce kultivovanou angličtinu i formulaci v autorském plurálu a potlačování ich-formy, byť se jedná o vlastní práci či hodnocení autorky, což je též jeden z klasických atributů jazyka hodnotné vědecké práce.

Po stránce obsahové je disertace bez nadsázky brilantní a přesahuje standardní požadavky na doktorskou disertaci s aspirací na práci habilitační.

Vskutku mimořádně propracovaná a po všech stránkách vynikající doktorská disertace má klasickou výstavbu vědecké práce z vědních oborů lingvistiky a lingvistiky aplikované, jež svým obsahem reflektuje, vychází z nich a ve velmi hodnotných a přínosných závěrech teoretického i pragmatického charakteru se k nim po rozsáhlém vědeckém výzkumu na vyšší kvalitativní úrovni spirálovitě vrací s naznačením oblastí pro další výzkum, čímž naplňuje jeden z několika klasických požadavků na vědeckou práci, a tou je KONTINUUM VĚDECKÉ PRÁCE.

V úvodu /kap.1, str.18-25/ autorka zodpovídá primární otázku po volbě specificky tohoto tématu – je jím primárně její vlastní výuková praxe AJ a bohatá pedagogická empirie, kdy jako vyučující byla konfrontována se skutečností existence různých jazykových registrů, k nimž zaujímají velmi různorodý přístup sami rodilí mluvčí, a s

další skutečností, že v současnosti je na světě kvantitativně více mluvčích/uživatelů AJ, pro než je angličtina druhým/SL/ nebo cizím jazykem /FL/, než těch, pro které je AJ jazykem mateřským /L1/. Tato situace, kdy angličtina se stala prvořadým prostředkem mezinárodní komunikace, již delší dobu zákonitě vede ke ztrátě monopolního postavení rodilých mluvčích jakožto představitelů jediného (výukového) modelu a dále k postupnému přehodnocení postojů vůči doposud respektovaným jazykovým normám v milieu AJ jako L1 i L2.

Předložená disertační práce interdisciplinárního charakteru reflektuje tyto aktuální vývojové jazykové jevy, jež se v literatuře oboru někdy souhrnně označují jako „změna paradigmatu“, tedy změna klasického paradigmatu jazykového obzvláště jazyka ve smyslu langue. Po zdůvodnění volby tématu doktorandka pregnantně vytyčuje **cíl, respektive škálu cílů** v jejich logické hierarchizaci - práce si klade za cíle:

/1/ zmapovat a objasnit velmi nepřehlednou terminologii oborů lingvistika i aplikovaná lingvistika. /2/ zjistit, jaké je v České republice a českém školství povědomí o fenoménu angličtiny jako lingua franca (ELF). /3/ zjistit jazykové postoje učitelů, studentů a uživatelů ELFu a /4/ zjistit, zda tato „změna paradigmatu“ je reflektována v ČR ve výukové praxi i v přípravě budoucích učitelů AJ.

Těmto teoreticko-pragmatickým cílům je podřízena celková **výstavba disertace** (viz pro ilustraci v závěru posudku uvedený obsah disertace) počínajíc výchozí **teoretickou částí** /kap.2, str.26-110/. Teoretická východiska disertace spočívají v detailní kritické analýze dostupné odborné literatury, jež v součtu zahrnuje: klasické odborné a vědecké knižní publikace v počtu 158 titulů, bakalářské/diplomové/disertační práce (21 titulů) a odborné články (387 titulů včetně webových odkazů). Důkladné obeznámení s teoretickým rámcem a následně výborně zpracovaná teoretická východiska se potom zákonitě stávají spolehlivou bází pro velmi detailní a zevrubný, celkově svrchovaně relevantní

pedagogický / vědecký výzkum /kap.3, str.112-237/, v němž doktorandka dovedně propojila předchozí teorii s /nejen vlastní/ pedagogickou praxí. Při tomto rozsáhlém a v každém detailu relevantním empirickém výzkumu autorka použila různorodé výzkumné metody, a to převážně kvantitativní a kvalitativní vědecké výzkumné metody. **Kvantitativní výzkum** spočíval v devíti speciálně vytvořených dotaznících, kdy u dvou byla použita teorie jazykového managementu. **Kvalitativní výzkum** měl formu polořízených rozhovorů. Ve výzkumu bylo dotazováno celkem 595 respondentů - z toho 298 učitelů SŠ i VŠ, 285 studentů a 12 vědeckých pracovníků.

Závěry disertace /kap.4, str.238-258/ zahrnují nové poznatky trojí kategorie:

1.Teoretické poznatky: autorka zjistila mimořádnou roztržitost ve stávající terminologii, kdy v současnosti se v praxi i literatuře používá více než padesát různých termínů/názevů, jež odkazují k různým aspektům fenoménu globální angličtiny / světových angličtin. Autorka se současně - velmi úspěšně - pokouší o systematizaci a sjednocení této terminologie a podrobněji pak analyzuje základní lingvistické pojmy, a to: - angličtina jako mezinárodní jazyk (EIL) - a světové angličtiny (WEs). Tyto variety AJ jsou odlišeny od angličtiny běžně označované jako lingua franca (ELF, jde o renesanci staršího

označení, v době dominance komunikativní metody téměř nepoužívaného názvu), jež je představena jako velmi aktuální globální jazyk, definována na všech lingvistických úrovních a odlišena od tzv. zjednodušených angličtin. Tyto variety jsou vždy exaktně charakterizovány. Doktorandka našla v odborné literatuře přibližně třicet modelů šíření a popisu angličtiny, a doplnila je o vlastní, nový model, který nazývá „Pyramidový model“. Dále doktorandka zjistila, že paradigmatické změny v anglickém jazyce probíhají paralelně v mnoha aspektech – jedním z nich je např. přechod z paradigmatu angličtiny jako cizího jazyka (EFL) na paradigma angličtiny jako lingua franca (ELF), což má zajímavou projekci i do výukové praxe. V rámci teoretických závěrů doktorandka řeší i vhodnost polycentrického, endonormativního přístupu ke světovým angličtinám, jenž by mohl doplnit či nahradit dosud převládající model monocentrický, exonormativní.

2. Empirické výsledky: jak dotazníková šetření ve výzkumu kvantitativním, tak položené rozhovory ve vědeckém výzkumu kvalitativním, jednoznačně ukázaly nutnost inkorporace kurzů praktického jazyka v sylabech oborových anglistik na filozofických, pedagogických fakultách a jiných pracovištích připravujících učitele v České republice. V současnosti je nejběžnějším a nejvíce uznávaným jazykovým modelem v České republice „kodifikovaná“, „standardní“ britská angličtina s výslovnostní normou RP, což je dáno jednak tradiční jazykovou přípravou učitelů, jednak používanými výukovými materialy, jež jsou převážně britské provenience. Z odpovědí respondentů - učitelů, studentů i vědců - dále vyplývá, že svůj statut nerodilých mluvčích hodnotí spíše negativně (což je dosti neblahá sebereflexe, vždyť v „domácím“ prostředí je tento statut pedagogickou výhodou). O tom, že AJ v poslední dekádě významně mění statut směrem k funkci angličtina jako lingua franca /ELF/ je, jak ukázal rozsáhlý výzkum, mezi respondenty relativně velmi nízké povědomí. Mnoho vyučujících však projevuje relativní otevřenost vůči nové formě AJ - novému paradigmatu, jež se vyznačuje větší tolerancí vůči spektru variet angličtiny, a to zejména pokud odlišnosti nebrání komunikaci, /což je mj. i přetrvávající pozitivní vliv komunikativní metody./

3. Obecné závěry disertace: autorka formuluje řadu pedagogicky velmi cenných poznatků:

3.1 v současnosti můžeme pozorovat, zaznamenat a popsat spektrum probíhajících paradigmatických změn v AJ. V naší republice tradičně uživatelé, studenti a učitelé inklinují k jazykovému modelu rodilých mluvčích, což vede mj. k tomu, že angličtina je zde tradičně chápána jako cizí jazyk. (Je tomu tak ostatně i ve většině dalších zemích Evropy i jiných kontinentů.) Jak ukázal výzkum, ve výukové praxi existuje však i odlišný přístup, jenž akceptuje globální jazykový vývoj a respektuje pluralitu jazykových modelů -variet- angličtiny.

3.2 Autorka se na základě výsledků provedeného a popsaného výzkumu domnívá, „že lze předpovědět, že v budoucnu nebudou tyto modely jeden druhý vytěšňovat, ale budou naopak koexistovat, a obohacovat tak výukové prostředí.“ (citace abstraktu, str.2).

3.3 Výrazným přínosem analýzy odborné literatury a vědeckého výzkumu je v závěru návrh sylabu „nového bakalářského kurzu praktického jazyka, nového magisterského kurzu pro studenty anglistiky a specializační semináře pro učitele angličtiny zaměřené na světové angličtiny a ELF.“ (citace abstraktu, str.2).

Celkové zhodnocení doktorské disertace

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
IČ: 00216208
DIČ: CZ00216208

Tel.: 221 619 277
Fax: 221 619 277

uaid@ff.cuni.cz
<http://uaid.ff.cuni.cz>

V tomto posudku jsem při evaluaci v předchozí části zcela záměrně použila výchozí metody kritické deskripce DoktP s častým uváděním kvantitativních parametrů práce, neboť ty již samy o sobě vypovídají mnoho o autorčině zodpovědném přístupu, komplexním uchopení a traktování tématu, a v souladu s Hegelovými klasickými tezemi činí zjištění a výsledky DoktP objektivními a zcela využitelnými v praxi. Mj. též potvrzují PRAVDIVOST celé disertace.

Hodnocená disertace doktorandky Mgr. VERONIKY QUINN-NOVOTNÉ s názvem *World Englishes and English as a Lingua Franca: a reflection of global paradigmatic changes in the Czech republic - Světové angličtiny a angličtina jako lingua franca: reflexe globálních paradigmatických změn v České republice* představuje vynikající a vyzrálou vědeckou práci, jež splňuje a dokonce převyšuje veškeré nároky na doktorskou práci a má atributy práce habilitační.

Práce vyniká současně v několika aspektech:

Aspekt obsahový - disertace přináší vyčerpávající a syntetizující deskripci a charakteristiku předmětu WE, dále přináší zmapování roztržité terminologie i škály definic, jež ztěžují vědecké uchopení, poznání a zařazení problematiky a činí ji nepřehlednou, což řadí tuto práci k nejlépe propracovaným současným lingvistickým monografiím na toto téma. Práce je tedy významným přínosem na poli synchronní anglistiky.

Vychází z účelně vypracovaných teoretických východisek, prokazuje zevrubné obeznámení s teoretickým rámcem, jež slouží jako účelné východisko vědeckého a pedagogického výzkumu a poskytuje autorce spolehlivou interpretační oporu. Prostřednictvím rozsáhlého empirického šetření formou převážně kvantitativního a kvalitativního výzkumu disertace přináší nové poznatky pro výuku praktického jazyka - autorka tedy v této práci předkládá velmi zajímavou a z hlediska poznání edukační reality v oblasti anglistik FF a PedF v ČR přínosnou práci. Empirické šetření má hluboce promyšlený design a rovněž velmi oceňuji, že autorka vyvinula vlastní výzkumný nástroj - dotazníky - jež považuji za velmi zdařilé zejména volbou zkoumaných oblastí; vcelku jsou maximálně relevantní. Výsledná zjištění v oblasti pedagogické jsou mj. zajímavá tím, že na jedné straně potvrzují jakousi tradicionalitu až stereotypnost ve vztahu k vyučovanému AJ (což nelze vždy hodnotit negativně), na druhé straně však také boří určité stereotypy a otevírají prostor pro smysluplné pedagogické inovace. Práce je tedy rovněž významným přínosem na poli synchronní aplikované lingvistiky.

Ve vztahu k těmto dvěma základním oborům disertační práce přináší i významné poznatky a závěry v obou oblastech a je exemplární ilustrací nutnosti zakotvit kvalitní didaktický výzkum v lingvistice, čímž současně obhajuje i často zpochybňovanou koncepci didaktiky CJ jako aplikované lingvistiky.

Aspekt metodologický, jako je zdůvodnění volby tématu, formulace problému a vytyčení hierarchizace cílů, vytvoření vlastních výzkumných nástrojů, statistické zpracování dat a závěry práce - rovněž odpovídá všem požadavkům FF UK.

K metodologii, jak je uvedena v Abstraktu, mám pro obhajobu připomínku uvedenou níže.

Aspekt formální: - **metajazyk** - práce vyniká přesným a výstižným odborným jazykem a je psána vysoce kultivovanou angličtinou i češtinou. Doktorandka plně zvládla terminologický aparát a obohatila jej o vyčerpávající deskripci

- **formálně-grafické aspekty** práce - disertace je funkčně a přehledně členěna desetinným značením /viz její obsah v příloze/ a perfektně graficky ztvárněna v širokém rejstříku relevantních grafických forem typů písma i tabulek, grafů různorodých typů,

map a mapek, autentických materiálů - fotografií - včetně esteticky působícího barevného vyjádření některých grafů a modelů.

Práce je opatřena a zpřehledněna perfektně propracovaným **rejstříkem a řadou /12/ příloh uspořádaných** tematicko-chronologicky či abecedně v reflexi obsahu.

Předložená doktorská disertace spadá, jak již bylo uvedeno výše, do dvou vědních oblastí, a to lingvistiky a lingvistiky aplikované, s přesahem dle traktovaného subtématu do disciplín dalších /např. pedagogiky, psychologie, sociologie aj./ Všechny tyto disciplíny v pohledu diachronním i synchronním se vyznačují pluralitou pohledů na svůj předmět, jež se v praxi demonstruje jako různé vědní školy, směry, koncepce, orientace aj. Obzvláště pak **aplikovaná lingvistika, jako vědní obor interdisciplinární, výstižně charakterizovaný atributem multifaktoriální**, se zvláště v současnosti a ve svém užším vymezení ve studiu anglického jazyka vyznačuje téměř nepřehlednou škálou různorodých, odlišných, protichůdných, někdy až kontroverzních /a konkurenčních/, pohledů, přístupů a koncepcí. Doktorandka se v této pestré směsici perfektně zorientovala a vytvořilo dílo, jež, bez jakékoli nadsázky a s plnou profesní zodpovědností mohu označit jako kvalitativně převyšující řadu publikací vydaných a vydávaných v tomto oboru nejvíce renomovanými světovými nakladatelstvími, ať již jde o OUP, CUP, Longman, aj. Považuji proto za zcela samoučelné v takto komplexní a kriticky pojaté a propracované disertaci hledat nedostatky či doporučovat další rozšíření či opravy. Disertace je obsáhlá - COMPREHENSIVE – téma traktuje vyčerpávajícím způsobem.

Pro účely publikace doporučuji nicméně zařadit ještě Varieties of English in: Quirk, R. a S. Greenbaum, 1979, *A University Grammar of English*, Londýn (každopádně doplnit Appendix 2, str. 329); a případně od str. 397, od App. 10, doplnit chybějící číslování příloh, jak je v obsahu uvedeno.

Pro vlastní obhajobu potom doktorandce doporučuji vstup z oblasti didaktiky CJ/AJ a pedagogického/vědeckého výzkumu v návaznosti na bod 3 Abstraktu pojednávající o **metodologii** disertace. Necht' si doktorandka připraví přehled / seznam všech metod práce použitých v průběhu své mnohaleté práce, jak je částečně uvádí v Tezích k disertační práci, od bodu 3.2 po bod 3.3.1, str.11-16 Tezí: tedy nejen uvedené M analýzy, kvalitativní a kvantitativní výzkum, ale i další, jako např. výzkum akční – (...jak může pedagog sám poznávat edukační realitu a jaké závěry vyvodit/vyvozovat pro výuku...pojmout empiricky a v reflexi provedeného šetření), dále metody deskripce, syntézy a analýzy, dílčího vyhodnocení deskripce či výzkumu, statistické zpracování dat a další použité pracovní metody.

ZÁVĚR

Je mi potěšením psát posudek a závěrečné doporučení k obhajobě předložené vynikající disertace této své doktorandky, jež vyjadřuji téměř autenticky se závěry osobnostního hodnocení:

Pí. Mgr. Veronika Quinn-Novotná si za svoji svrchovaně kvalitní, hodnotnou, podnětnou a pro obor lingvistika a aplikovaná lingvistika vysoce přínosnou práci disertační, činnost vědeckou, odbornou a pedagogickou ve spektru různorodých forem výuky AJ/(NJ) plně zaslouží, aby

/1/ po úspěšné obhajobě předložené doktorské disertace

*World Englishes and English as a Lingua Franca: a reflection
of global paradigmatic changes in the Czech republic
Světové angličtiny a angličtina jako lingua franca: reflexe
globálních paradigmatických změn v České republice*

jí byla přiznána vědecká hodnost PhD.

**/2/ Dále doporučuji, aby po drobných úpravách byla tato práce
publikována jako monografie a jako výukový materiál pro potřeby
anglistik nejen v ČR.**

PŘÍLOHA

OBSAH DISERTACE v angličtině

Special thanks

Abstract

Abbreviations

List of figures

List of pictures

CONTENTS

1 INTRODUCTION

1.1 Introduction

1.2 Research questions and hypotheses

1.3 Terminological introduction

1.4 Significance of the study

1.5 Overview of the dissertation

2 THEORETICAL BACKGROUND

2.1 Terminological situation

2.1.1 English as an International Language

2.1.2 World English(es)

2.1.3 World English

2.2 ELF gaining ground

2.2.1 Terminological note

2.2.2 Common reactions to ELF as a paradigm

2.2.3 ELF - what it is not

2.2.4 Towards a definition of ELF

2.2.5 Temporal and geographical framework

2.2.6 Current ELF research

2.2.6.1 Recent ELF conferences

2.2.6.2 ELF and corpus research

2.2.6.2.1 ELFA (English as a Lingua Franca in Academic Settings)

2.2.6.2.2 VOICE (the Vienna-Oxford International Corpus of English)

2.2.6.2.3 ACE (the Asian Corpus of English)

2.2.6.3 Other on-line materials

2.2.6.4 Summary

2.2.7 Characteristics of ELF

2.2.8 ELF communication situations

2.3 Historical attempts at a global language

2.3.1 Is ELF a pidgin?

- 2.3.2 Is ELF a simplified English?
- 2.3.3 Overview of simplified Englishes
 - 2.3.3.1 Basic English
 - 2.3.3.2 Globish – one term, two systems
 - 2.3.3.2.1 Globish by Madhukar Gogate
 - 2.3.3.2.2 Globish by Jean-Paul Nerriere
 - 2.3.3.3 Basic Global English
 - 2.3.3.4 Summary and implications
- 2.4 Native speaker ideology
- 2.5 ELF versus EFL. Time for a paradigmatic change?
- 2.6 Traditional SLA paradigm versus new / (post)-modern paradigm
- 2.7 Summary
- 2.8 Models of spread of English
 - 2.8.1 New pyramidal model
 - 2.8.1.1 Vertical axis
 - 2.8.1.2 ELF and CEFR
 - 2.8.1.3 Horizontal axis
 - 2.8.2 Mono- and polymodel approaches
 - 2.8.3 Summary
- 3 QUANTITATIVE AND QUALITATIVE RESEARCH
 - 3.1 QUANTITATIVE RESEARCH, PART 1
 - 3.1.1 Pilot student survey: Standard(s), Model(s), Varieties of English
 - 3.1.2 Summary
 - 3.2 QUANTITATIVE RESEARCH, PART 2
 - 3.2.1 Student survey: Survey for practical language course components
 - 3.2.2 Summary
 - 3.3 QUANTITATIVE RESEARCH, PART 3
 - 3.3.1 Methodology
 - 3.3.2 Interpretation of data
 - 3.3.2.1 Teacher profile
 - 3.3.2.2 Level of competence and teaching qualifications
 - 3.3.2.3 Target achievement
 - 3.3.2.4 Standard English?
 - 3.3.2.5 ELF awareness
 - 3.3.2.6 Exposure to English at different types of schools
 - 3.3.2.7 Who is an ideal teacher?
 - 3.3.2.8 Other comments
 - 3.3.3 Summary
 - 3.4 QUANTITATIVE RESEARCH, PART 4
 - 3.4.1 Attitudes to mistakes – an ELF perspective

- 3.4.1.1 What is a 'mistake'?
- 3.4.1.2 Theoretical considerations. Erring or variation?
- 3.4.2 Methodology and data
- 3.4.3 Analysis
- 3.4.4 Codification of ELF?
- 3.4.5 Summary
- 3.5 Global textbooks of English
 - 3.5.1 Global or what it is to be global
 - 3.5.2 Global
 - 3.5.3 English Unlimited
 - 3.5.4 Summary
- 3.6 QUANTITATIVE AND QUALITATIVE RESEARCH, PART 5
 - 3.6.1 Language management and teachers' attitudes
 - 3.6.1.1 Methodology and data
 - 3.6.2 ELF in science in the Czech Republic
 - 3.6.2.1 Methodology and data
 - 3.6.2.2 Profile of the survey participants
 - 3.6.3 Summary
- 3.7 QUALITATIVE RESEARCH
 - 3.7.1 Practical language courses at English departments
 - 3.7.2 Tertiary level course design
 - 3.7.3 The role of standard(s) in PLC design
 - 3.7.4 The reflection of ELF research in curriculum design
- 4 CONCLUSIONS
 - 4.1 Introduction
 - 4.2 Major findings and conclusions
 - 4.2.1 Terminological issues
 - 4.2.2 Empirical findings
 - 4.2.2.1 Quantitative research
 - 4.2.2.1.1 Student surveys
 - 4.2.2.1.2 Teacher surveys
 - 4.2.2.1.3 Language Management Theory - teachers and ELF users
 - 4.2.2.2 Qualitative research
 - 4.3 Implications
 - 4.3.1 Implications for tertiary level course design
 - 4.3.2 Implications for teaching practice
 - 4.3.2.1 Approaching correctness within two teaching paradigms
 - 4.3.3 Limiting factors
 - 4.3.4 Possible future trends
 - 4.4 Overview of appendices
 - 4.5 Limitations of the study and directions for future research

4.6 Concluding remarks

RESUMÉ

INDEX

REFERENCES

COMPLETE BIBLIOGRAPHY

Other Web-based Sources

APPENDICES

APPENDIX 1 Journals

APPENDIX 2 WE, EIL, ELF researchers and publications

APPENDIX 3 ELF researchers and publications

APPENDIX 4 Simplified Englishes

APPENDIX 5 Basic English

APPENDIX 6 Models of spread

APPENDIX 7 Standard English – recommended sources

APPENDIX 8 Qualitative research – Interview questions

APPENDIX 9 Summaries of interviews

APPENDIX 10 Questionnaires

APPENDIX 11 Course outline

APPENDIX 12 Pictures

VOLUME 2 – QUESTIONNAIRES